

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У господарській практиці сучасного підприємства невимушено функціонує система управління фінансовими ризиками. Таке твердження випливає з того, що суб'єкт господарювання в той чи інший спосіб реагує на виникнення ризикових ситуацій в його діяльності, застосовуючи методи їх нейтралізації. В результаті досягається головна мета управлінського процесу, яка полягає в зменшенні фінансових втрат підприємства, пов'язаних з дією фінансових ризиків. Важливо дослідити проблему побудови та функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства в теоретичній площині, щоби чітко визначити місце й обґрунтувати роль складових у цій системі.

Систему управління ризиками складають дві підсистеми в ролі суб'єкта й об'єкта управління. Головною метою її функціонування є пом'якшення впливу ризиків на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Знов-таки звертаючись до навчальної літератури, зазначимо, що суб'єктом управління є спеціальна група людей в особі фінансових менеджерів, фахівців зі страхування тощо, що забезпечує цілеспрямоване функціонування об'єкта управління, застосовуючи при цьому різні управлінські прийоми та способи. Натомість, до об'єктів управління відносять ризик, ризикові вкладення капіталу, економічні відносини між суб'єктами господарювання [1, с. 197–198].

В іншому навчальному джерелі дане питання розкрито так само: система управління ризиком складається зі суб'єкта й об'єкта управління. Суб'єкт управління, який представлений підрозділом або працівником підприємства, розробляє і реалізує управлінські заходи для зниження рівня ризику чи утримання його в допустимих межах. Перелік об'єктів управління пропонується такий: підприємство, його економічні відносини з іншими суб'єктами господарювання, працівники підприємства, діючі на підприємстві технологічні процеси та інформаційні потоки [2, с. 156].

Як стверджує М. Турко, процес управління ризиками на підприємстві реалізується через систему, яка являє собою єдність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта й об'єкта управління ризиками. Зокрема, управляючу підсистему представляють відділ ризик-менеджменту, менеджер з ризику тощо, що реалізують процес управління ризиками підприємства, застосовуючи різноманітні методи ідентифікації, оцінки й управління ризиками. Натомість, підсистема, якою управляють, представлена ризиками та ризиковими відносинами, що виникають у процесі здійснення господарської діяльності підприємства [3, с. 87–88].

До системи управління ризиками підприємства ставляться відповідні вимоги, згідно з якими дана система повинна: реагувати на реальні ризики ринкової економіки; забезпечувати зменшення негативного впливу ризику чи уникнення ризику взагалі; забезпечувати оперативне реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, що можуть призвести до виникнення ризику; функціонувати неперервно; взаємодіяти зі всіма підрозділами підприємства. Зрозуміло, що названі вище вимоги стосуються управляючої підсистеми, яка в системі управління ризиками підприємства виконує роль керуючого суб'єкта [3, с. 88].

У колі вітчизняних учених висловлено думку, згідно з якою процес управління фінансовими ризиками підприємства можна розглядати як систему зі суб'єктом і об'єктом управління. Зокрема, суб'єктами управління фінансовими ризиками на підприємстві виступають управлінці вищої ланки в особі фінансових менеджерів, а об'єктом є господарська діяльність підприємства [4, с. 106–107].

При побудові системи управління фінансовими ризиками на підприємстві мають дотримуватися принципи системності, керованості, адекватності та модульності. Так, принцип системності передбачає, що управління базується на розгляді підприємства як складної економічної системи, яка функціонує в зовнішньому середовищі та піддається його впливу. В свою чергу, принцип керованості зводиться до того, що на підприємстві застосовуються певні важелі, які дають змогу компенсувати негативний вплив ризикової ситуації та локалізувати її поширення. Інший принцип адекватності полягає в тому, що управлінські рішення щодо зменшення впливу фінансових ризиків на господарську діяльність підприємства мають відповідати виду та ступеню таких ризиків, а їхня ефективність повинна оцінюватися з точки зору покращення фінансового стану підприємства. Новим за назвою і незвичним за сутнісним наповненням є принцип модульності, який означає, що система управління фінансовими ризиками підприємства повинна складатися з логічно пов'язаних модулів, які вирішують завдання ідентифікації, визначення ступеня, локалізації ризиків та оцінки ефективності управлінських рішень [4, с. 107].

У продовження попередньої думки, наведемо інший погляд на проблему визначення принципів побудови системи управління ризиками на підприємстві. Так, згідно з останнім до таких принципів відносять: комплексний підхід до управління ризиками, який передбачає розгляд не кожного ризику окремо, а сукупності внутрішніх і зовнішніх ризиків; використання показника рівня сукупного ризику, що характеризує вплив усіх внутрішніх і зовнішніх ризиків; здійснення на підприємстві обов'язкових і регулярних процедур ідентифікації, аналізу та контролю різних видів ризиків та інші [5, с. 115–116].

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про те, що в навчальній та науковій літературі проблема побудови і функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства отримала продуктивне вирішення. Маються на увазі результати досліджень, які полягають у визначенні складу системи управління фінансовими ризиками підприємства, формулюванні принципів її побудови, встановленні вимог до керуючого суб'єкта в системі управління тощо. Результативне вирішення названої вище проблеми в теоретичній площині водночас усуває її в практиці функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства.

Список літератури:

1. *Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посіб. / Л.І. Донець. – К.: Центр навч. лі-ри, 2006. – 312 с.*
2. *Останкова Л.А. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. / Л.А. Останкова, Н.Ю. Шевченко. – К.: Центр уч. лі-ри, 2011. – 256 с.*
3. *Турко М.О. Теоретичні основи управління ризиками підприємства / М.О. Турко // Економіка розвитку. – 2011. – № 4 (60). – С. 85–89.*
4. *Полякова О.Ю. Основні засади формування комплексу моделей управління фінансовими ризиками підприємства / О.Ю. Полякова, Л.А. Гольцяєва // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 6. – С. 106–110.*
5. *Пілецька С.Т. Управління ризиком при розробці фінансової стратегії підприємства / С.Т. Пілецька // Економічний вісник НГУ. – 2009. – № 2. – С. 115–120.*